

Stoppa stöden till etanol och biodiesel!

Etanol och biodiesel är en miljöbluff med gigantiska kostnader. USA, EU och Sverige stödjer etanol och biodiesel med skattemiljarder varje år, trots att det förvärrar en ökande global miljöförstöring och problem med livsmedelsförsörjningen. Slopade stöd till etanol och biodiesel skulle underlätta finansiering av effektiva klimat- och miljöåtgärder, skriver Ulf Johannisson.

Biodrivmedel ökar växthuseffekten. Vid uppodling för grödor till biodrivmedel släpps enorma mängder koldioxid ut vid markbearbetning, från skog som bränns, etc, även indirekt genom undanträngning av matproduktion till skog.^{1,2} Det tar decennier att kompensera de utsläppen genom grödors upptagning av koldioxid.

2008 kom Nobelpristagaren i kemi, Paul Crutzen, fram till att odling av biobränslen för att ersätta fossila bränslen ökar den globala uppvärmningen i stället för att minska den. Orsaken är att utsläppen av lustgas (dikväveoxid) som frigörs från odlingsmarker är mycket större än vad IPCC uppskattat. Denna dikväveoxid är en 300 gånger värre växthusgas än koldioxid. Nu har de svenska forskarna Georgia Destouni och Amélie Darracq vid en undersökning av Mälardalen kommit till resultat som ger Crutzens globala beräkningar stöd.³

Beträffande biobränslen producerade med skogsråvara vet vi sedan länge att de orsakar ungefär lika stora koldioxidutsläpp som fossila bränslen tills skogen har växt upp några decennier efter avverkningen.⁴

Sammantaget betyder detta att globalt pågår en stor ökning av utsläppen av växthusgaser till följd av expansionen av etanol och biodiesel. Om vi fortsätter med biodrivmedel kommer detta att fortsätta under de decennier, som vi har på oss att hejda den globala uppvärmningen.

Snabbt ökande behov av mat, papper, virke och energi bryter ned naturen, vars ekosystem ger oss livsmedel, syre, vattenkraft, rena vatten etc. Det värsta är att den biologiska mångfalden, artrikedomen, har minskat så mycket.⁵ Klimatförändringen och en snabbt växande världsekonomi ökar nedbrytningen.⁶ Med 8 procent årlig BNP-ökning kommer bara Kina att före 2030 konsumera mer än dagens världsproduktion av papper. Då är våra skogar illa ute. Ökande köttkonsumtion ökar spannmålsbehovet dramatiskt. FAO konstaterar att uttömning av vattentillgångar (främst pga konstbevattning) och markförstöring fortsätter. 1980-2000 kom mer än hälften av all ny åkermark från orörd regnskog och 30 procent från brukade skogar.⁷ Trots lantbrukets expansion går allt fler hungriga, nu fler än en miljard.⁸

700 experter i Dubai förra hösten: 2030 kommer nära 4 mdr människor att bo i områden som saknar vatten. IEA spår 45 % ökning av efterfrågan på energi till 2030, 87 % av ökningen utanför OECD. Kol väntas stå för en tredjedel. IEA anser att det är ohållbart, ett energiskifte krävs. Livsmedelsproduktionen behöver fördubblas de närmaste 40 åren. Energi-, livsmedels- och vattenfrågor kommer att skapa allt allvarigare säkerhetsproblem.⁹ 70 - 80 forskare har satt ett pris på förlusten av biologisk mångfald. De värden som försvinner med nedhuggna regnskogar och annan exploatering kostar oss motsvarande sex procent av BNP-ekonomin varje år.¹⁰

I-länders skattemiljarder både hemma och i u-länder hjälper inte. Jordbrukets avkastning i världen ökar sedan 1990 bara med 1,3 procent per år, mot tidigare 2,1, pga minskad marginalnytta av konstgödning och minskande vattenresurser.¹¹

Biodrivmedel redan i liten skala förvärrar situationen. Trots att de bara utgör ett par procent av drivmedlen totalt går det åt betydande arealer av både åker och tropikskog. Undersökningar visar att etanolen redan på nuvarande nivå bidrar till matprishöjningar globalt.¹²

Odlingstryck på grund av biodrivmedel ovanpå detta ökar förstörelsen av natur, varnar FAO, Världsnaturfonden¹³, WBGU¹⁴ och Greenpeace. Biodiesel till bara 10 procent av vägtransporternas dieselkonsumtion skulle kräva mer än tre fjärdedelar av världens nuvarande produktion av soja, palmolja och rapsolja. Europa, Kina och Indien stödjer efterfrågan. Holly Gibbs menar att två tredjedelar av senare tids avskogning kan härledas till biodrivmedel.¹⁵ Korruptionen gör att certifiering fungerar dåligt. Swedwatch tycker inte att svenska SEKAB kan kalla etanolen som de importerar för ”Verifierat hållbar etanol”.¹⁶

Svenskt stöd bidrar till ohållbar global biodrivmedelsmarknad. Bilfabrikanter och drivmedelsföretag verkar globalt. Då kommer det att gå åt gigantiska volymer biodrivmedel och då räcker inte begränsade mängder acceptabelt producerade biodrivmedel långt. Det mesta kommer att skada naturen och livsmedelsförsörjningen. Men Lantmännens utbyggda etanolfabrik kommer att svälja 10 procent av Sveriges spannmålsproduktion. Företaget lobbar för att etanolinblandningen ska öka till 10 procent.¹⁷ Följdriktigt vill regeringen slopa skatten på handelsgödsel, trots risken för övergödning.¹⁸

Marken ska användas till att utrota hungern och skapa välstånd. FAO¹⁹ och det tyska vetenskapsrådet WBGU²⁰ räknar med de initiala utsläppen vid uppodling för biodrivmedel, men inte svenska myndigheter och forskare, som håller öppet för importerad sockerrörsbaserad etanol.²¹ FAO menar att politiken för biodrivmedel måste rätta sig efter ökade kunskaper om dess konsekvenser för miljö, människor och ekonomi.²² Världsnaturfonden ser bara en begränsad roll för biodrivmedlen.²³ WBGU menar att vi måste fokusera på hur vi använder marken^{24, 25},

Liten potential för bioenergi används bäst till förädlade produkter. WBGU menar att världens bioenergi-potential bara kan täcka 5 procent av energibehovet år 2050 på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Den bioenergin används bättre för att ersätta kol i elsektorn än som biodrivmedel, för vilket avfall bör prioriteras. I den mån uppodling av mark är realistisk^{26, 27} bör volymerna gå till livsmedel, papper, trävaror och kraftvärme, som har högre förädlingsvärde än drivmedel. Världen efterfrågar virke från Sverige, som levererar god kvalitet.²⁸

Sveriges natur. Skogsgödslingen har femfaldigats, Skogsstyrelsen öppnar för brytning av stubbar i betydligt större omfattning än hittills och brott mot certifieringsregler anmäls.²⁹ LRF vill öka biobränslen kraftigt.³⁰ Men Kungliga Vetenskapsakademien manar till försiktighet av miljöskäl. En ny studie från SLU visar att gamla orörda skogar kan lagra mycket mer kol än yngre skogar genom att mer kol lagras i marken på grund av annan artsammansättning. Det markbundna kolet kan dessutom bevaras i marken i tusentals år. Att skydda gammal skog kan är därför viktigt för både artrikedomen och klimatet. Gammelskog som kolsänka används i inte i Kyoto-protokollet.³¹

Smarta transportlösningar och elfordon i stället för biodrivmedel. Tätare och cykelvänliga städer minskar transportbehoven³². Den internationella kollektivtransportorganisationen UITP vill fördubbla kollektivtrafikens marknadsandelar.³³

Elforsk beräknar att en bred övergång till elbilar skulle minska utsläppen motsvarande hela Sveriges utsläppsmål till 2020.³⁴ USA satsar hårt för att ha en miljon laddhybrider 2015.³⁵ Biogas från avfall växer alltmer.³⁶ Bilars motorer, vikt, mm trimmas för lägre förbrukning.

Hur kunde man då satsa på biodrivmedel? För bilfabrikanterna var det ett snabbt och billigt sätt att ”lösa” problemet med koldioxidutsläpp innan de negativa effekterna blev allmänt kända. USA ville minska oljeberoendet. Markägare i Väst lockas med bidrag att satsa på biogrödor. Det går kanske så länge man inte ser hela bilden. Men när man betraktar världsmarknader, ekosystem och människor i hela världen ser man något helt annat. Då tror vi inte att bonden eller skogsägaren vill vara med längre. Mer vidareförädling av livsmedel och träprodukter verkar bättre.

Är EU: s politik skamlig eller bara orkeslös? EU-kommissionen³⁷ beräknar att det kostar 15-25 miljarder euro per år att minska avskogningen med målsatta 50 procent till 2020. Men något konkret program för detta finns inte. Skogarna är sämre lobbyister än lantbruk och bilindustri. De totala kostnaderna för att minska u-ländernas utsläpp av växthusgaser, skogsskövling (orsakar 20 % av utsläppen), överutnyttjande av jord och vatten mm, väntas växa till uppemot 100 miljarder euro per år, varav 14 miljarder bedöms falla på EU, där vi också har kostnader för åtgärder på hemmaplan. Kommissionen vill ta detta via budgeten, och borde skapa utrymme för detta genom minskningar av alla minst sagt tveksamma EU-bidrag, kanske allra värst subventionerna till fisket utanför Afrika och stödet till etanol och biodiesel. Men det gör man inte.

USA och EU-länderna subventionerar den miljöfarliga etanolen med ca 40 miljarder kronor per år vardera,³⁸ Sverige ett par miljarder kronor inklusive FoU,³⁹ och vi kör törstiga etanolbilar⁴⁰. Per Kågezon menar att stödet till etanol om 5 år kommer att kosta staten uppemot 8 mdr kr per år, med 400 000 E85-bilar och 10 % låginblandning.⁴¹ Andreas Carlgren, miljöminister: Vi uppmuntrar och stimulerar fler att köra miljöbilar: sänkt fordonsskatt de 5 första åren, lägre förmånsvärde. Biodrivmedel helt befriat från skatt. Alla större bensinstationer ska erbjuda minst ett förnybart drivmedel. Fr. o m 2009 ska statens alla nya bilar vara miljöbilar. Hållbart producerad etanol är miljövänligt, säger han.⁴² Utan reservationer. Miljöministern.

Sveriges speciella förutsättningar och behov: Koldioxidfri el, också för vårt välstånd. El är viktigt för vår industri, och därmed för export. Men vi betalar utsläppsrätter även för koldioxidfri el. 2008 betalade den nordiska industrin och hushållen 5,9 miljarder euro extra till kraftbolagen. Reglerna måste ändras för basindustrins konkurrenskraft, samhällsekonomi regionalt och globala miljökonsekvenser.⁴³

Planerad vindkraft kan kosta skattebetalarna 175 miljarder kronor under de närmaste 15 åren.⁴⁴ Dessutom krävs utbyggnad av lokala elnät och vattenkraft, då det inte blåser jämt. Prisvärd och koldioxidsnål el fås bäst genom att öka kapaciteten hos nuvarande kärnkraftsreaktorer och senare bygga tredje och senare fjärde generationens kärnkraft. Den sistnämnda utnyttjar bränslet 100 gånger effektivare och ger mindre avfall, som bara förblir farligt ett par hundra år i stället för årtusenden. Och avfallet från dagens reaktorer kan användas som bränsle. Dessutom skulle Sverige kunna exportera miljövänlig kärnkraftsel så att kolkraft kan läggas ned. Elhybrider och elbilar kan laddas med denna koldioxidfria el, mest nattetid till lågtaxa⁴⁵

Det snabbaste sättet att hejda koldioxiden och nedbrytningen av ekosystemen är att spara energi. Skattemiljarder måste användas till att få mer fart på sådana lönsamma åtgärder, även i u-länder⁴⁶ Ta miljarderna från stöden till fossila bränslen och biodrivmedel

och från USA: s och EU: s stöd till jordbruk! **På lång sikt** bör man stödja utveckling av solenergi, fjärde generationens kärnkraft, lagring av koldioxid från kolkraft, samt indirekta men kraftfulla metoder, främst demokratisering och korruptionsbekämpning.

Svenska partier fortsätter stödja biodrivmedel i tyst samförstånd

Spannmålsetanol och biodiesel är dyra och energikrävande, menar Energimyndigheten. Men inblandningen av biodiesel ska 2010 höjas till 7 procent. och Sverige ska samarbeta med Brasilien om biodrivmedel.⁴⁷ Man hittar inte ett ord om att minska subventionerna till biodrivmedel i underlaget för energipolitiken inför Sveriges ordförandeskap i EU. Alliansen håller Centern nöjd. S-regeringen höll Mp nöjt.

Alliansen kan förlora valet. Fortsatt stöd till etanol och biodiesel upplevs som stötande av alltmer välinformerade väljare. Det gäller för Alliansen att ta miljöinitiativet från Mp. Det är en början att Moderaterna enligt sitt nya program vill arbeta för en EU-standard av biobränslen där bränslets miljöeffekter under hela livscykeln räknas in, men man vill samtidigt tyvärr arbeta för att låginblandningen av biobränslen i fossila drivmedel ökar. Chansen för Alliansen är att byta fot snabbt. Man har stöd från LO, som vill stödja energieffektivisering och eldrivna fordon. LO vill ha konkurrensneutral användning av biomassa och undvika att industriell råvara eldas upp.⁴⁸

Väljarna vill ha en politik i harmoni med naturen, människorna och plånboken. Slopa stöden till etanol och biodiesel!

091012 Ulf Johannisson

¹ Timothy Searchinger, et al i Science 080229: Use of U.S. Croplands for Biofuels Increases Greenhouse Gases Through Emissions from Land-Use Change.

² Science 080124 Fargione, Hill, Tillman, Polasky, Hawthorne: Land clearing and the Biofuel Carbon Debt

³ Stockholms universitet 091006: Ny forskning förklarar varför odling av biobränslen ger mer växthusgas

⁴ <http://www.kva.se/sv/Vetenskap-i-samhallet/Energi/Bioenergi/>

⁵ Miljöaktuellt 090924 Johan Rockström: Så mycket tål jorden

⁶ Earth Policy News 090729 Lester R. Brown: Learning From Past Civilizations. Bearbetat från kapitel 1, "Entering a New World." i Lester R. Brown, Plan B 3.0: Mobilizing to Save Civilization (New York: W.W. Norton & Company, 2008)

Lester R Brown, grundare av Earth Policy Institute som fick svenska Kungliga skogs- och lantbruks Akademiens Borgströmpris 2003 för att ha inspirerat miljontals människor över hela världen med globala visioner och vägkarta för en ekologisk ekonomi för att rädda en civilisation med problem och en planet under stress.

⁷ Gibbs is funded by the David H. Smith Conservation Research Fellowship, which specializes in the intersection of environmental science and policy. She conducted the bulk of the research she will be presenting while a graduate student at the University of Wisconsin-Madison, in collaboration with Jonathan Foley, who is now director of the University of Minnesota Institute on the Environment. Currently, Gibbs works with Rosamond Naylor, an associate professor of economics and director of the Food Security and Environment Program at Stanford. Other collaborators included Aaron Ruesch at the University of Washington and Navin Ramankutty at McGill University.

⁸ FAO 090619: 1.02 billion people hungry. One sixth of humanity undernourished - more than ever before

⁹ DI 090119 Dominic Waughray, chef för miljöfrågor, World Economic Forum: Finanskrisen visar att vi inte kan fortsätta som vanligt – samt 090113 World Economic Forum: Global Risks 2009

¹⁰ Miljöaktuellt 090903 E Klefbom: "Som att permanenta den ekonomiska krisen"

¹¹ Earth Policy Institute 090707 Lester R. Brown: RETHINKING FOOD PRODUCTION FOR A WORLD OF EIGHT BILLION

¹² D J Hayes et al, Iowa State University 0903: Biofuels: Potential production capacity, effects on grain and livestock sectors, and implications for food prices and consumers

¹³ DN 081129 Lasse Swärd: Biobränsle är bara en kortsiktig lösning

¹⁴ WBGU 090218: Bioenergy Factsheet - Wissenschaftlicher Beirat Globale Umweltveränderungen.

¹⁵ The Jakarta Post 090216 Adianto P. Simamora: Activists denounce plan to allow palm oil firms in peatlands

-
- ¹⁶ SvD 090213 S Baltscheffsky: Etanol lever inte upp till garantier om hållbarhet. Se Sekabs www.hallbaretanol.se och www.swedwatch.se
- ¹⁷ DI 090528 Hans Strandberg: Persson till attack mot etanolpolitiken
- ¹⁸ Miljöaktuellt 091018 E Klefbom: Så gröna är partiernas miljöskatter
- ¹⁹ FAO 0809 ca xx The state of food and agriculture: Biofuels: Prospects, risks and opportunities
- ²⁰ WBGU BioEnergy Factsheet 1/2009
- ²¹ DI 090807: Intervju med Johan Rockström, SEI
- ²² FAO 0809 ca xx The state of food and agriculture: Biofuels: Prospects, risks and opportunities
- ²³ DN 081129 Lasse Swärd: Biobränsle är bara en kortsiktig lösning
- ²⁴ WBGU BioEnergy Factsheet 1/2009
- ²⁵ Clean Edge News 090508 Martin LaMonica: Bioelectricity bests biofuels on miles per acre
- ²⁶ Science 090717 D Tilman, University of Minnesota et al: Beneficial Biofuels—The Food, Energy, and Environment Trilemma.
- ²⁷ Timothy Searchinger, et al i Science 080229: Use of U.S. Croplands for Biofuels Increases Greenhouse Gases Through Emissions from Land-Use Change.
- ²⁸ DN 090625 Annika Rydman: Svenska trävaror heta i norra Afrika
- ²⁹ DI 090424 TT: Möjligt ta ut större stubbskördar
- ³⁰ DN 090616 Debatt L-G Pettersson LRF, Svante Axelsson SNF, A Wijkman v ordf. Tällberg Foundation
- ³¹ Miljöaktuellt 090918 J Röhne: Så kan gammelskogar rädda klimatet
- ³² SvD 090615 Annonstillaga om forskning: Gemensam plattform gynnar tvärvetenskaplig transportforskning på KTH
- ³³ <http://upphandling24.idg.se> 090810 Eva Wenström Så ska kollektivtrafiken fördubblas
- ³⁴ Miljöaktuellt 090826 J Röhne: Stockholms första elmack på plats
- ³⁵ Clean Edge News 090923 Fisker Automotive Lands \$528.7 Million Loan From DOE
- ³⁶ DI 080507 Lars Frithiof: Naturgasen bra brygga till biobränsle
- ³⁷ EU-kommissionen 08 Communication addressing the challenges of deforestation, etc
- ³⁸ FAO 0809 ca xx The state of food and agriculture: Biofuels: Prospects, risks and opportunities
- ³⁹ Energimyndigheten 090825 Peter Kasche, intervju: E anslår årligen ca 300 mkr till FoU till drivmedel, skattebefrielse ca 1 miljard per år
- ⁴⁰ DN 090701 Peter Wolodarski: Miljöbilar: Bottenbetyg för svensk modell
- ⁴¹ DN 090516 Lassa Swärd: Etanolstöd för miljard
- ⁴² SvD 090911 Bilaga Intervju med A Carlgren: Så jobbar regeringen för en miljövänligare biltrafik
- ⁴³ SvD 090702 Kenneth Eriksson ordf. i SKGS, Stein Lier Hansen vd Norsk Industri, M Mäenpää vd i The Federation of Finnish Technology Industries
- ⁴⁴ DN 081130 Debatt CB Hamilton: Skrota satsningen på mer vindkraft
- ⁴⁵ Elbranschen 2/2009 090616 Lars Blomqvist, Svenska Elbrukarföreningen ek. för. ELBRUK: Va' ska vi me' allt till?
- ⁴⁶ Rocky Mountain Institute: Top Federal Energy Policy Goals, DOE Data Center Energy Efficiency Program May 2008
- ⁴⁷ Miljöaktuellt 090608 Svensk-brasilianskt Samarbete om biodrivmedel Källa Processnet.se
- ⁴⁸ recyclingnet.se 090818: LO presenterar klimatpolitiskt program